

Inhaerens in *Categoriis* Aristotelis

Kiioakius AKAI

1. *Difficultas in Categoriis*

Unum problematum gravium in philosophia Aristotelis videtur esse in doctrina circa substantiam. Hoc probatur ex hac littera. Aristotelis: "Et quod olim et nunc et semper quaesitum est et semper dubitatum quid ens, hoc est quae substantia"¹. Secundum alicuius opinionem², doctrina Aristotelis circa substantiam dicitur posse accipi ex tribus aspectibus, idest, logice, metaphysice(seu ontologic), physice. Licet hi aspectus temtandi sint utrum boni an non, Aristoteles saltem videtur doctrinam circa substantiam facere ex aliquibus aspectibus. Ita est in *Categoriis*. Circa *Categorias* diversae disputationes de inhaerente et praedicatione iam ferebantur, nunc autem nulla disputatio videtur satis esse, propter saltem tres causas. Primo enim expressiones, quae sunt et logices et ontologices, feruntur in *Categoriis*. Secundo autem expressiones propriae *Categoriis*, quae exponentur postea, feruntur, quae difficuliter intelligantur auxilio exemplorum quibus Aristoteles utitur in aliis libris a *Categoriis*. Ultimo deinde, expressiones, quae abbreviantur ad brevitatem, feruntur multipliciter in *Categoriis*. Horum autem trium difficultatem secunda efficit unam aliam difficultatem, idest, dubitationem de auctoritate *Categoriarum*. Aliquis dicat sic;

totus textus *Categoriarum* non pertineat ad Aristotelem. Sed, in hoc tractatu, auctoritas textus philologiter a me non verificari potest. Intuendo igitur semel textus *Categoriarum* ut Aristotelis, sic argumenta feruntur, ut, verbi gratia, G. E. L. Lloyd ait, "Similiter homines docti non diu generaliter ponunt quod haec opera, verbi gratia, *Categoriae* vel *Ethica Eudemia*, tractanda sunt ut falsa....."³.

2. *Quid est problema?*

In *Categoriis* invenitur haec definitio substantiae: "Substantia autem quae proprie et principaliter et maxime dicitur, est quae neque de subiecto dicitur, neque in subiecto est, ut aliquis homo, vel aliquis equus"⁴. Hic ponuntur duae expressiones, quae suggerunt duos aspectus, idest, kath' hypokeimeinou legetai (de subiecto dicitur) et en hypokeimenois esti (in subiecto est). Aristoteles usus est his expressionibus iam in loco antecedente⁵ et, ad hoc quod doctrina circa substantiam patefaceretur, hae expressiones notandae sunt. Primo aspectu, illa(idest, "de subiecto dicitur") videtur esse praedicationis, idest, secundum aspectum logicum, et haec(idest, "in subiecto est") problematis inhaerentis, idest, secundum aspectum ontologicum. Hic igitur aliquae quaesti-

¹Metaph. 1028b2-4.

²有田潤「オンとウーシアの論理」p. 1 及び表「オンとウーシアの図式」. (J. Arita, "On to Ousia no Ronri", p. 1)

³G. E. R. Lloyd, *Aristotle: The Growth and Structure of his Thought*, p. 14, "Similarly scholars no longer generally assume that such works as the *Categories* and the *Eudemian Ethics* should be treated as spurious,"

⁴Cat. 2a11-14.

⁵Cat. 1a20-1b9.

nonnes geruntur, sic: Per quem causam Aristoteles utitur hac definitione, quae invenitur non in aliis locis a *Categoriis*? Et quomodo se havent hae duae expressiones?

3. Divisio entium quattuor genera

Postquam Aristoteles explicavit ea quae dicta sunt sine complexione sive secundum complexinem, dividit entia in quattuor genera, dicens sic;

I. Alia de subiecto quodam dicuntur, in subiecto vero nullo sunt: ut homo de subiecto quidem dicitur aliquo homine, in subiecto autem nullo est.

II. Alia in subiecto quidem sunt, de subiecto autem nullo dicuntur..... ut quaedam grammatica in subiecto quidem est, in anima, de subiecto autem nullo dicitur, et quodam album in subiecto est corpore(omnis enim color in corpore est), de subiecto autem nullo dicitur.

III. Alia et de subiecto quodam dicuntur, et in subiecto sunt: ut scientia in subiecto quidem est in anima, de subiecto autem dicitur, ut de hac grammatica.

IV. Alia neque in subiecto sunt neque de subiecto dicuntur, ut aliquis homo, vel aliquis equus.....⁶.

Haec divisio videtur fieri non de iis quae dicuntur, sed de iis quae sunt. Hic igitur saltem duae quaestiones videntur poni sic: Primo, per quem causam Aristoteles dicit: "kath' hypokeimeinou legesthai(de subiecto dici)", quamvis ille non explanet de iis quae dicuntur, sed de iis quae sunt? Secundo autem, quomodo se habent ea quae de aliquo subiecto dicuntur et ea quae in aliquo subiecto sunt?

De hac prima quaestione tractatum est antea⁷, secundum aspectum logicum. De secunda autem, in hac sectione, tractandum, considerando hanc divisionem secundum relationem inter inhaerens et substratum.

3-1. Quattuor entia

Haec divisio entium videtur illustrari

posse sic⁸:

A: in subiecto esse

B: in subiecto nullo esse

	de subiecto dici	de subiecto nullo dici	
A	III. scientia	II. quaedam grammatica	accidens
B	I. homo	IV. aliquis homo	substantia
	universale	particulare	

Videndo autem de aliquibus opinionibus adhuc circa hanc divisionem, haec quattuor entia quae hic dividuntur, sunt, secundum Boethium, "quattuor complexiones, substantia universalis, substantia particularis, accidens universale, accidens particulare"⁹. Vel, secundum J. L. Ackrillum, haec sunt "(a) species et genera in categoria substantiae; (b) individuum in aliis categoriis a substantia; (c) species et genera in aliis categoriis a substantia; (d) individuum in categoria substantiae"¹⁰. Ea horum quattuor entium quae neque in subiecto sunt neque de subiecto dicuntur, videntur patenter esse substantiae primae. (Idest substantia particularis secundum Boethium, vel, (d) individuum in categoria substantiae secundum Ackrillum.) Ea etiam quae de subiecto quodam dicuntur, et in subiecto sunt, videntur esse substantiae secundae. (Idest substantia universalis secundum Boethium, vel, (a) species et genera in categoria substantiae secundum Ackrillum.) Haec duo entia (I, IV in schemate) dicuntur "in subiecto nullo esse", quia haec sunt subiecta, plus praecise, substrata quibus alia accidentia inhaerent.

Advertendo autem accidentia, haec dicuntur esse in subiecto, idest substrato. Quibus autem substratis accidens singulare et accidens universale inhaerent? Secundum textum Aristotelis, "quaedam grammatica" est in subiecto quidem "animam", et "quoddam album" est in "corpore", (haec sunt accidentia singularia). "Scientia" etiam est in subiecto quidem "anima", (hoc est accidens universale). Igitur "quaedam grammatica" et "scientia" sunt in "anima". In hoc loco, Ack-

⁶ *Cat.* 1a20-b5.

⁷ Hoc problema explicatum est ibi; 『比較論理学研究』第8号(2010), pp. 4-5.

⁸ 松永雄二訳 『カテゴリーアイ』 p. 171(Y. Matsunaga Interpreter, *Categoriae*, p. 171); D. Pesce, p. 23.

⁹ Boethius, PL 64, 170C.

¹⁰ J. L. Ackrill, p. 74.

rill obicit Aristotelem, dicens quod ille debuit dicere "quandam grammaticam" esse in "quandam animam" et "quoddam album" esse in "quodam corpore"¹¹. Contra hanc opinionem Ackrilli, G. E. L. Owen urget "album" in "quodam corpore" esse posse¹². Aristoteles igitur recte dixit "color" in subiecto quidem "quodam corpore" esse. Owen tunc sumens textum Aristotelis: "In subiecto autem esse dico, quod cum in aliquo non sicut quaedam pars sit, impossibile est sine eo esse in quo est"¹³, interpretatur id, quod dicitur "in aliquo", et id, quod dicitur "sine eo esse in quo est", non semper idem esse¹⁴. Haec interpretatio quidem videtur non impossibilis esse, sed non naturalis esse. Admittendum autem est quod "album" est in "corpore" et simul "album" est in "quodam corpore", quia possibile est dicere quod et "album" est in "corpore" et "album" est in "quodam corpore", et hoc videtur convenire cum intentione Aristotelis sicut patebit in argumento circa praedicationem. Sciendum igitur est quod dicere Aristotelem securum esse secundum Ackrillum est non necessarium. Ad evidentiam huius quaestionis, tractandum est quid significat haec expressio: "in subiecto esse".

3-2. "In subiecto esse"

Nunc putemus "album" quod est complexio ex corpore ut substrato et albedine ut accidente. Notandum hic est quod "album" significat rem albam sed non accidens, et accidens est albedo. (Haec relatio inter "album" et "albedinem" patebitur in argumento de denominativis.)¹⁵ Sed, hoc "album" potest significare dupliciter et "album" quod est complexio ex corpore et albedine, idest substantia, et "albedinem" quod est accidens¹⁶. In hac sectione, "album" significat

rem albam, et "albedo" significat accidens. Haec autem albedo non potest existere sine corpore cui accidens inhaeret. Boethius igitur videtur dicere textum Aristotelis explicans, sic:

Sensus autem talis est: Hoc, inquit, dico esse accidens, quod sit in subiecto, id est quod ita sit in altero, ut pars eius non sit et sine aliquo subiecto esse non possit, ut, verbi grati, color cum in corpore nulla pars corporis est, et si color a corpore separatur, color nusquam est¹⁷.

In hac explicatione, color qui est accidens, non potest existere sine corpore quod est substratum. Si color qui hic dicitur, esset aliquis color, ut albus, vel niger, hic color quidem accipitur faciliter in aliquo corpore esse. Sed, si esset color qui est accidens universale, quibus corporibus inhaeret? Color etiam potest esse in aliquo corpore, quia "omnis enim color in corpore est"¹⁸, et color non potest existere sine corpore. Si autem Aristoteles admitteat existere corpus quod non est substantia prima quae existit hic et nunc, color qui est accidens universale, potest esse in corpore quod est substantia universalis. Solo autem in hoc loco divisionis entium, haec quaestio videtur non solvi posse.

Sed, sic solum dicere potest. In hac divisione, Aristoteles videtur intendere divisionem entium secundum relationem inhaerentium et praedicationis. Haec igitur non est divisio eorum quae dicitur. Sed, haec quidem expressio: "in subiecto esse" videtur dici de ente ipso, haec vero: "de subiecto dici" videtur dici de iis quae dicuntur, idest, dictis. Advertendum autem est quod "homo", vel "scientia", vel "quaedam grammatica", vel "aliquis homo", vel "aliquis equus" sunt nomina entium ipsorum. Nomen igitur "aliquis homo" significat aliquem hunc entem ut hominem. Hoc igitur dici potest quod haec divisio fertur non de iis quae dicuntur sed de iis quae sunt.

4. Vel Substratum vel Subiectum

"albedo" quae est "he leukotes".

¹⁷Boethius, PL 64, 172C-D.

¹⁸*Cat.* 1a28.

¹¹J. L. Ackrill, p. 75, "At 2a31-34 Aristotle is careless".

¹²G. E. L. Owen, "Inherence", pp. 97-105, in *Phronesis*, X(1965).

¹³*Cat.* 1a24-25.

¹⁴G. E. L. Owen, "Inherence", pp. 97-105.

¹⁵cf. sectio 5-1;

¹⁶Graecum "to leukon" videtur accipi posse dupliciter. Primo enim "album" quod est res alba, secundo autem

Hoc vocabulum: "subiectum" (vel "substratum") est translatum ex Graeco "to hypokeimenon". Grammaticae, hoc "hypokeimenon" est participium passivum ortum ex hoc verbo "hypokeimai". Si igitur "hypokeimenon" accipiatur ad litteram, hoc est "sub-positum"¹⁹. Tum oportet accipere hoc vocabulum "hypokeimenon" secundum contextum, primo quia nulla explicatio singularim de hoc "hypokeimenon" invenitur in libro *Metaphysicorum* V, quamvis hoc explicetur in relatione alii conceptus in alio loco, secundo quia hoc vocabulum potest accipi dupliciter re vera. Hoc igitur videtur non esse vocabulum habens fixam significationem.

4-1. "hypokeimenon" acceptum dupliciter

Hoc vocabulum "hypokeimenon" accipiebatur adhuc dupliciter sic: primo, ontologice, secundum Indicem Bonitzi, "to hypokeimenon" est "id quod positum est"²⁰, seu plus apte, hoc est substratum, id est quod "he hyle quae determinatum per formam, vel he ousia cui inhaerent pathe, symbebekota"²¹. Secundo, logice, "hypokeimenon" est subiectum quod facit propositionem cum praedicato. Hae duae interpretationes tou hypokeimenou videntur oriri ex expressionibus ambiguis Aristotelis. Prima enim interpretatio videtur oriri ex hac expressione: "en hypokeimenoi einai (in subiecto esse)". Secunda autem videtur oriri ex hac: "kath' hypokeinomou legesthai (de subiecto dici)". Hae duae expressiones apparentur in definitione substantiae²² et in divisione quattuor generum entium²³. Igitur, secundum aspectum ontologicum, "to hypokeimenon", quod transfertur "substratum", opponitur huic vocabulo "pathe" sive "symbebekota", quae transfertuntur "accidentia".

¹⁹Graecum "hypokeimai" significat "situs sum sub aliquo".

²⁰G. Capozzi, *Guidizio, prova e verità - I principi della scienza nell' analiyca di Aristotele-*, p. 50 et Bonitz, *Index aristotelicus* sub voce "hypokeimenon", p. 798, 10.

²¹Bonitz, p. 798, 25-30.

²²*Cat.* 2a11-14.

²³*Cat.* 1a20-b9.

Secundum autem aspectum logicum, hoc, quod transfertur "subiectum", opponitur huic vocabulo "kategoroumenon", quod transfertur "praedicatum".

4-2. Exempla huius vocabuli

"to hypokeimenon"

(a) Substratum cui accidens inhaeret

Hoc autem exemplum secundum aspectum ontologicum invenitur in libro VII *Metaphysicorum*, cap. 3, sic:

Subiectum vero est de quo alia dicuntur, et illud non adhuc de alio. Propter quod primum de hoc determinandum est. Maxime namque videtur esse substantia subiectum primum. Tale vero modo quodam materia dicitur; et alio modo, forma; tertio modo quod ex his.²⁴

In hoc loco, "subiectum" est translatum ex Graeco "hypokeimenon". Hoc subiectum, ut substantia, videtur congruere, primo modo, ut materia, et secundo modo ut forma, et tertio modo ut complexio ex materia et forma. Subiectum igitur, quod hic tractatur, est non subiectum quod opponitur praedicato in propositione, sed substratum secundum aspectum ontologicum. Considerando autem quod, antequam ille dicit tres modos subiectorum, ait, "Subiectum vero est de quo alia dicuntur, et illud ipsum non adhuc de alio"²⁵, complexio ex materia et forma, quae dicitur tertio modo, videtur significare substantiam primam in *Categoriis*, sicut S. Thomas exposuit in sua *Expositione in libros Metaphysicorum*²⁶.

Hoc etiam exemplum secundum aspectum ontologicum invenitur in libro I *Analyticorum Posteriorum*, cap. 22, sic:

.....cum enim album quidem esse dico quod cui accidit album esse, lignum est, sed non quod subiectum signo, album sit²⁷.

²⁴*Metaph.* 1028b36-1029a3.

²⁵*Metaph.* 1028b36-1029a1.

²⁶S. Thomas, *Expositio in XII libros Metaphysicorum* L. VII, lect. 2, 1273, "Patet autem, quod subiectum hic dicitur, quod in Praedicamentis nominatur substantia prima.....", 1275, "Unde patet quod fere eadem est divisio substantiae hic posita, cum illa quae ponitur in *Praedicamentis*. Nam per subiectum intelligitur hic substantia prima".

²⁷*APo.* 83a4-7.

sive,

.....sed lignum est subiectum, quod quidem et factum est, non cum alterum aliquid sit quam quod quidem lignum est, aut lignum aliquid²⁸.

Et in his locis, hoc vocabulum "substratum" videtur uti ut substrato cui accidens inhaeret, sicut albedo.

(b) Subiectum quod opponitur praedicato in propositione

Haec autem exempla secundum logicum inveniuntur et in libro I *Analyticorum Posteriorum*, cap. 22, et in libro IV *Topicorum*, cap. 6.

In libro *Analyticorum Posteriorum*, sic: "Quaecunque vero non substantiam significat, sed de alio subiecto dicuntur,"²⁹. Et in *Topicorum* libro, sic:

Etiam si in subiecto hac forma esse dicitur hoc genus assignatum, sicut album de nive, ita ut manifestum est quod genus non potest esse. De subiecto enim hac forma dicitur solum hoc genus³⁰.

In hoc loco, quando ille dicit "de subiecto dici", videtur intendere quod hoc vocabulum "subiectum" significet subiectum faciens cum praedicato propositionem, quamvis quando ille dicit quod "si in subiecto hac forma esse.....", hoc "subiectum" videtur esse et substratum cui aliquid sive inhaeret sive non.

4-3. Constantia in exemplo "substrati" vel "subiecti" in *Categoriis*

Ex istis locis sequitur quod hoc vocabulum "hypokeimenon" potest accipi dupliciter. Primo modo, idest secundum aspectum ontologicum, hoc est substratum cui aliqua accidentia inhaerent. Secundo autem modo, idest secundum aspectum logicum seu aspectum praedicationis, hoc est subiectum quod facit propositionem cum praedicato. Sed hoc unum vocabulum "hypokeimenon" videtur significare suam unam fundamentalem significationem. Aliquis igitur

videtur urgere hoc vocabulum "hypokeimenon" solum in unum vocabulum, sicut "ante-dictum-positum", vel "sengen-sotei" in Japonica lingua³¹. Re vera enim in translatione *Categoriarum* Boethius transtulit hoc vocabulum in unum vocabulum "subiectum", et similiter in aliis multis³².

Considerando autem hanc duplicitatem huius vocabuli, aliqua constantia videtur esse in usu Aristotelis huius vocabuli. Ille enim videtur dicere eandem rem duobus modis, primo scilicet modo, secundum aspectum ontologicum, et secundo modo, secundum aspectum logicum. Primo modo, ille tractat rem ipsam, dicens "in subiecto esse". Secundo autem modo, praedicationem, dicens "de subiecto dici". Dicens igitur vel "in subiecto esse" vel "de subiecto dici", ille videtur tractare eandem rem quae est res ipsa. Hoc videtur melius illustrati in hoc schemate;

aspectus ontologicus — substratum ← accidens: "in subiecto esse"

substratum = Res ipsa = subiectum

aspectus logicus — subiectum ← praedicatum: "de subiecto dici"

In *Categoriis* haec res ipsa videtur esse substantia quae est complexio ex forma et materia, sicut dicitur in libro *Metaphysicorum* VII, cap. 3. Sic utendo hoc vocabulo ("subiectum" vel "substratum") significante complexionem ex forma et materia, scilicet substantiam, Aristoteles videtur tenere constantiam significationis huius vocabuli in *categoriis*, quia ille utitur hoc vocabulo secundum aspectum ontologicum simul secundum aspectum logicum. Ita autem non se habent, verbi gratia, in libris *Metaphysicorum*, quia ille non utitur hoc vocabulo simul duobus modis, sed singulatim.

²⁸ *APo.* 83a12-14.

²⁹ *APo.* 83a25-26.

³⁰ *APo.* 83a12-14.

³¹ 井上忠 (Inoue), 「アリストテレスの言語空間」 pp. 292sqq., 「実体と内属性」 pp. 151sqq., 「内属性」 pp. 223sqq.

³² Praeter Boethium, Ackrill transfert hoc vocabulum in "subject", et Cook, in "subject", Rolfes, in "Subjekt", Pesce in "soggetto".

5. Inhaerens

Viso quae significant subiectum et substratum, patet quod quando Aristoteles utitur hac expressione "in subiecto esse", ille tractat substratum et inhaerens(seu inhaerentem) ut res ipsas, sed non nomina rerum ipsarum. Et etiam ex consideratione circa divisionem entium(sectio 3) patet quod quando ille utitur hac expressione "in subiecto esse", hoc "subiectum" significat substratum cui accidentia inhaerent, sed non inhaerentem. Contra hoc, T. Inoue videtur dicere quod quando Aristoteles dicit quod "alia in subiecto quidem sunt, de subiecto autem nullo dicuntur"³³, hoc "subiectum" est ante-dictum-positum inhaerentis³⁴. Et Inoue dixit subiecta in subiectum primum(quod nominatur "h1"), quod est substantiae, et subiectum secundum(quod nominatur "h2"), quod est inhaerentis³⁵. Sed haec intertractatio videtur non convenire ad intentionem Aristotelis, quamvis possibile sit admittere quidem hoc ut opinionem Inoues, sed non ut interpretationem textus Aristotelis. Unde videndum est, primo, quomodo accidentia particularia inhaerent suo substrato, deinde, quomodo accidentia universalialia.

5-1. Accidentia particularia

Accidentia particularia sic dicuntur esse, ut "quaedam grammatica" vel "quoddam album", quae "in subiecto quidem sunt, de subiecto autem nullo dicuntur"³⁶. Hic autem "subiectum" primum, quod dicitur in hac expressione "in subiecto esse", esto S-1, et "subiectum" secundum, quod dicitur in hac expressione "de subiecto dici", esto S-2, ad brevitatem.

Secundum opinionem Inoues, ille et S-1 et S-2 nominat "h2" quod est inhaerentis, et subiectum, quod est substantiae, "h1"³⁷. Advertendum autem est quod quibus substratis in-

haerent accidentia particularia. In exemplo Aristotelis, "quoddam album" inhaeret substrato S-1. Sed, secundum Inoues, hoc S-1 est ante-dictum-positum inhaerentis, idest, "cuius albi", hoc S-1 igitur non est substratum cui inhaeret "quoddam album" ut accidens particulare. Hoc autem videtur irrationale esse, primo quia, secundum hanc opinionem, perbit significatio inhaerentis quod inhaeret aliquibus, distinctio igitur inter substratum et inhaerens erit ambigua. Inhaerens enim esset inhaerens ipsum secundum quod inhaeret aliquibus quae sunt substrata.

Visa opinione Inoues, hoc S-1 videtur esse substratum cui inhaerens, verbi gratia, "quoddam album" inhaeret. Quando enim Aristoteles dicit de inhaerente, ille videtur primo observare inhaerens in relatione illius substrati. Hoc autem substratum dicitur "quoddam album". Adhuc enim "quoddam album" intuetur ut inhaerens, seu accidens, sed vere inhaerens Aristoteli "quaedam albedo"³⁸. Hoc videtur melius illustrari in hoc schemate;

Res: substratum ["quaedam albedo"] = inhaerens

Nomen: "quoddam album" → Res: substratum ["quaedam albedo"]

Idest, "quoddam album", quod est ex corpore ut substrato et "quaedam albedine" ut inhaerente, est substantia. Haec enim substantia nominatur "quoddam album". Sic "quoddam album" accipi potest dupliciter, primo, ut albedo ipsa quae est inhaerens, secundo, ut res alba quae est complexio ex substrato et accidente. Accipiendum hic est quod "albedo" est inhaerens et "quoddam album" est substantia. Secundum Aristotelem, haec complexio ipsa ex "albedine" ut inhaerente et corpore ut substrato, nominatur "quoddam album", quod dicitur de nullo subiecto. Sic "album" est derivatio ex nomine abstracto "albedine", ut dic-

³³ *Cat.* 1a23-24.

³⁴ 井上忠 (Inoue), 「内属性」 p. 227. Et hoc explicatum est ibi; 『比較論理学研究』 第8号 (2010), p. 4.

³⁵ 井上忠 (Inoue), 「内属性」 p. 228.

³⁶ *Cat.* 1a25-29.

³⁷ 井上忠 (Inoue), 「内属性」 pp. 228sqq..

³⁸ Idem est opinioni Inoues in eo quod inhaerens est non "album", sed "albedo".

tum est antea³⁹.

Ex quo patet quod "(quaedam) albedo" est inhaerens seu accidens particulare. Quomodo autem accidens universale inhaeret substrato, sive quibus substratis inhaerent accidentia universalia?

5-2. Accidentia universalia

Accidentia universalia sic dicuntur esse, ut "scientia" quae "de subiecto quodam dicitur, et in subiecto est"⁴⁰. Et "scientia in subiecto quidem est in anima, de subiecto autem dicitur, ut de hac grammatica"⁴¹, idest "haec grammatica est scientia". Comparando autem exemplum accidentium universalium cum illo accidentium particularium, "album" videtur opponi "cuidam albo". "Quoddam album" enim, quod est vere "(quaedam) albedo", inhaeret directe corpori. Sed hoc corpus ut substratum accipiebatur dupliciter, primo enim "hoc corpus", quod est substantia prima, secundo autem "corpus", quod videtur esse tanquam substantia secunda. Si autem "quoddam album" possit inhaerere solo huic corpori, "album" videtur inhaerere corpori generaliter. Secundum enim Boethium, "Probatur quoque particulare album in subiecto esse hoc modo, nam color quod genus est albi vel cuiusdam albi in corpore est, et est in subiecto"⁴².

Relationem autem inter accidens particulare et universale videtur Aristoteles dicere clare secundum aspectum ontologicum, quia ille dividit accidentia in particularia et universalia solum secundum quod utrum ea possunt dici de subiecto aliquo an non. Hoc autem accidens universale videtur dici posse quidam conceptus sive quaedam passio animae. Si ita esset, hoc accidens universale, verbi gratia, "album", quod est conceptus, potest esse in anima. Idest subiectum, in quo est accidens universale, potest in anima.

Contra hanc opinionem, Boethius dividit accidentia in incorporalia et corporalia, dicens sic;

Et quoniam incorporale accidens posuit quod animae accideret, id est grammaticam, quae esset in anima, ponit quoque aliud exemplum corporale; ait enim et quoddam album in subiecto est corpore, omnis enim color est in corpore.....⁴³.

Ex quo potest dici accidens incorporale in anima esse, et accidens corporale in corpore esse. Accidens igitur particulare est in corpore haud dubie. Cui autem accidens universale accidit? Accidens quidem universale ut accidens ipsum videtur esse in corpore, sed accidens universale ut conceptus sive passio animae esse in anima. Hoc enim videtur surgere Aristoteles ponens exemplum "scientiae"⁴⁴ sed non "albi" circa accidens universale. Sed, si omne universale, quod hic ponitur, esset conceptus sive passio animae, et "homo" ut substantia universalis non est in corpore ut substrato, sed in anima. Hoc autem videtur non convenire ad intentionem Aristotelis. Si igitur Aristoteles tractat universale ut conceptum in hoc loco⁴⁵, et accidentia universalia et substantiae universales sunt res ipsae. Sciens autem Aristoteles quod universale, quod est conceptus sive passio animae, est in anima, videtur non ponere exemplum "albi", quod est corporale secundum Boethium.

Advertendo autem quibus substratis inhaerent accidentia universalia, haec possunt dici inhaerere primo corporibus generaliter, secundo corporibus particularis de quibus nomen horum accidentium praedicari possunt. Principium igitur individuationis circa accidens videtur pendere ex substantia cui accidens inhaeret⁴⁶.

Bibliographia

• Ackrill, J. L., 1963. *Aristotle's Categories and De Interpretatione*, Trans. with Notes and Glossary, Oxford.

³⁹Hoc explicatum est ibi; 『比較論理学研究』第8号 (2010), pp. 2-3.

⁴⁰*Cat.* 1a29-b1.

⁴¹*Cat.* 1b1-3.

⁴²Boethius, PL 64, 172AB.

⁴³Boethius, PL 64, 172A.

⁴⁴*Cat.* 1b1.

⁴⁵*Cat.* 1a21-22; 1b1-3.

⁴⁶井上忠 (Inoue), 「内属性」 p. 228; Ackrill, pp. 74 et 76.

- ・ Aristoteles (アリストテレス／田中美知太郎編), 1966. 『アリストテレス』(世界古典文学全集 16) 所収, 『カテゴリーアイ』(松永雄二訳), 『命題論』(水野有庸訳), (筑摩書房).
- ・ Arita, J. (有田潤), 1966. 「オンとウーシアの論理」, 『フィロソフィア』, 51, 1-37.
- ・ Boethius, A. M. T. S., 1860. in *Cat., Arist. libri quatuor*, Patrologia Latina, Vol. 64, Paris.
- ・ Bonitz, H., 1870. *Index aristotelicus*, Berlin.
- ・ Busse, A., 1887. *Ammonii In Arist. Cat.* Comm. in *Arist. Graeca*, IV-4, Berlin.
- ・ Busse, A., 1887. *Porphyrii Isagoge et In Arist. Cat.* Comm. in *Arist. Graeca*, IV-1, Berlin.
- ・ Capozzi, G., 1974. *Guidizio, prova e verità - I principi della scienza nell'analitica di Aristotele -*, Napoli.
- ・ Cook, H. P., 1912. *Aristotle: The Categories; On Interpretation*, London-Cambridge(Mass.).
- ・ Décarie, V., 1972. *L'objet de la Métaphysique selon Aristote*, Montreal-Paris.
- ・ Duerlinger, J., 1969. "Predication and Inherence in Aristotle's *Categories*", *Phronesis*, XIV, 179-203.
- ・ Inoue, T. (井上忠), 1980. 「アリストテレスの「存在」把握」, 「実体と内属性」, 「内属性」, 『哲学の現場』所収, (勁草書房).
- ・ Inoue, T. (井上忠), 1974. 「アリストテレスの「有」把握」, 「アリストテレスの言語空間」, 『根拠よりの挑戦』所収, (東大出版会).
- ・ Jaeger, W., 1957. *Aristotelis Metaphysica*, Oxford.
- ・ Lloyd, G. E. R., 1968. *Aristotle: The Growth and Structure of his Thought*, Cambridge.
- ・ Minio-Paluello, L., 1949. *Aristotelis Categoriae et liber De interpretatione*, Oxford.
- ・ Owen, G. E. L., 1965. "Inherence", *Phronesis*, X, 97-105.
- ・ Pesce, D., 1966. *Aristotele: Le Categorie*, Trad., introd. e comm. di D. Pesce, Padova.
- ・ Rolfes, Th. E., 1920(1958). *Aristoteles: Kategorien, Lehre von Satz, (Porphyrius: Einleitung in die Kategorien)*, Leipzig.
- ・ Ross, W. D., 1948. *Aristotle's Metaphysics*, A rev. text with introd. and comm., Oxford.
- ・ Ross, W. D., 1949. *Aristotle's Prior and Posterior Analytics*, A rev. text with introd. and comm., Oxford.
- ・ Ross, W. D., 1958. *Aristotelis Topica et Sophistici Elenchi*, Oxford.
- ・ Ross, W. D. et L. Minio-Paluello, 1964. *Aristotelis Analytica Priora et Posteriora*, Oxford.
- ・ Spiazzi, R. M., 1950. *S. Thomae Aquinatis, In XII libros Metaphysicorum Arist. Expositio*, cura et studio, Taurini-Romae.
- ・ Waitz, T., 1844-6. *Organon Graece*, Voll. I-II, Lipsiae.

(AKAI, Kiyooki / Universitas Hiroshimaensis[Philosophia])